



Debreceni Ítéltábla mint harmadfokú bíróság
Bhar.III.544/2023/8.

A Debreceni Ítéltábla mint harmadfokú bíróság Debrecenben, a 2023. november 23. napján megtartott nyilvános ülés alapján meghozta és kihirdette a következő

í t é l e t e t :

A garázdaság büntette és más bűncselekmény miatt Terhelt1 ellen indult büntetőügyben a Nyíregyházi Törvényszék mint másodfokú bíróság 2023. június 2. napján kihirdetett 3.Bf.67/2023/5. számú ítéletét megváltoztatja.

Terhelt1 vádlottat az ellene garázdaság vétsége [Btk. 339. § (1) bekezdés] miatt emelt vád alól felmenti.

A harmadfokú határozat ellen fellebbezésnek nincs helye.

INDOKOLÁS

[1] A Nyíregyházi Járásbíróság a 2023. január 11. napján kihirdetett 14.B.412/2022/8. számú ítéletével Terhelt1 vádlottat az ellene garázdaság vétsége [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 339. § (1) bekezdés] és testi sértés vétsége [Btk. 164. § (1)-(2) bekezdés] miatt emelt vád alól felmentette.

[2] Az elsőfokú ítélet ellen a Nyíregyházi Járási Ügyészség jelentett be fellebbezést a vádlott terhére, felmentése miatt, bűnösségének megállapítását és vele szemben pénzbüntetés kiszabását célozva, mely fellebbezést a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Főügyészség a Bf.110/2023. számú írásbeli átiratában és a másodfokú nyilvános ülésen a garázdaság vétségének vádja alóli felmentés érdekében tartotta fenn.

[3] A másodfokon eljáró Nyíregyházi Törvényszék nyilvános ülésen a 2023. június 2. napján meghozott 3.Bf.67/2023/5. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét

megváltoztatva Terhelt1 vádlottat bűnösnek mondta ki garázdaság vétségében [Btk. 339. § (1) bekezdés], ezért őt megrovásban részesítette.

[4] A másodfokú bíróság ítélete ellen több irányban kerültek fellebbezések bejelentésre.

[5] A másodfokú ítélet ellen - annak kihirdetésekor – egyfelől a védő terjesztett elő perorvoslatot a vádlott felmentése érdekében, míg a vádlott a nyilatkozattételre fenntartott határidőben felmentése érdekében élt perorvoslattal, másfelől pedig a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Főügyészség terjesztett elő fellebbezést a vádlott terhére, büntetésének súlyosítása, vele szemben pénzbüntetés kiszabása érdekében.

[6] A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség a Bf.304/2023/3. számú átiratában a vádlott terhére szóló fellebbezést fenntartva, egyben a védelmi fellebbezéseket alaptalannak találva a másodfokú ítéletnek a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 624. § (1) bekezdése alapján történő megváltoztatására, a vádlottal szemben pénzbüntetés kiszabására, egyebekben a másodfokú határozat helybenhagyására tett indítványt.

[7] A fellebbviteli főügyészség álláspontja szerint a másodfellebbezések joghatályosak, a harmadfokú eljárás lefolytatásának a feltételei fennállnak, mely mellett sem az első, sem a másodfokú eljárásban nem történt feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés. A másodfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a járásbíró ítéletének tényállása részben megalapozatlan és a részbeni megalapozatlanságot a büntetőeljárás törvény rendelkezéseivel összhangban kiküszöbölte, e kiegészítés és helyesbítés szükségességének megfelelő indokát adta. A korrekcióval a tényállás megalapozottá vált, így a harmadfokú eljárásban is irányadónak tekintendő a Be. 619. § (1) bekezdésének első fordulata figyelemmel. A tényállásból okszerűen vont következtetést a vádlott garázdaság vétségében való bűnösségére, a bűncselekmény minősítése helyes, hiszen a vádlott azzal, hogy forgalmas utcán, fényes nappal, személyes motivációból fakadóan dulakodott a kenyérbolt eladójával, olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsított, amely alkalmas volt arra, hogy másokban megbotránkozást és riadalmat keltsen. A törvényszék tévedett azonban a joghátrány meghatározása során, így abban, hogy a vádlottal szemben a Btk. szerint alkalmazható legkisebb büntetés kiszabása is szükségtelen, mely eltúlzott méltányosság gyakorlását a büntetlen előélet enyhítő hatása sem indokolta, hiszen az időmúlás sem jelentős és a vádlott a cselekmény elkövetése óta eltelt időszakban a sértettől nem kért bocsánatot.

[8] A vádlott védője jogorvoslatának indokolásában kifejtette, hogy téves volt a másodfokú bíróság azon megállapítása, amely szerint a járásbíró ítéletének tényállása részben megalapozatlan. Ezzel szemben a törvényszék az ügyiratok tartalma alapján, helytelen ténybeli következtetés levonásával, a valósággal merőben ellentétes tényállást

állapított meg, melynek indokai is teljességgel alaptalanok. A tényállás ezért megalapozatlanná vált, így a harmadfokú eljárásban nem tekinthető irányadónak. Részletesen elemezte a törvényszék ítéletének indokolásában írtakat, melyekkel kapcsolatos eltérő álláspontját is rögzítette.

[9] Hangsúlyozta, hogy éppen a kenyérbolt eladónője volt az, aki kihívóan közösségellenes és erőszakos magatartást tanúsított, a vádlottal szemben a panaszkönyvbe történő bejegyzés megakadályozása miatt durván lépett fel, mely alkalmas volt arra, hogy másokban megbotráncolást és riadalmat keltsen. Kiemelte, hogy a pékségben a vádlott kulturált hangnemben tett jogos észrevételt, melyet tanú2 eladó is megerősített a tanúvallomásában, amire a sértett eladónő minősíthetetlen módon személyeskedve kezdte becsmérlni a vádlottat. Ezt követően a vádlott a fogyasztói jogával élve a panaszkönyvbe kívánt bejegyzést tenni, a pékségben azonban ehhez tollat nem biztosítottak az eladók. A vádlott a panaszkönyvvel a kezében azért távozott a pékségből, hogy tollat szerezzen, hiszen biztos volt abban, hogy amint tollszerzés szándékával a panaszkönyv nélkül távozik az üzletből, az eladók bezárják a boltot, mert már záróra volt. Amikor a sértett a panaszkönyv visszaszerzése érdekében a vádlott után ment, a vádlott közölte is vele, hogy szerez egy tollat, beír a panaszkönyvbe és azt vissza is adja, amit a sértett egyébiránt a rendőrök kérésére alkalmával meg is erősített. Az eladónő volt az, aki személyes motivációtól vezérelve erőszakos viselkedéssel követelte a panaszkönyvet a vádlottól vissza, melynek során a vádlottat meg is marta. A vádlott erre történő reakciója önvédelem volt, ezen okból taszította el magától a kenyérrel a sértettet. Kiemelte azt is, hogy a másodfokú bíróság megállapításától eltérően a vádlott nyilatkozatai nem voltak ellentmondásosak, mivel a gyanúsított vallomásában valóban csupán szoláriumról beszélt, de később pontosította azt, ami akkor másodpercek alatt történt, így abban semmiféle ellentmondás nincs. A vádlottnak ugyanis pillanatok alatt kellett cselekednie ahhoz, hogy szándékának megfelelően a tollszerzést követően a beírást megtegye, kiment a boltból, pillanatok alatt mérte fel a terepet, hogy merre induljon el tollat szerezni, balra nézett, látta, hogy a üzletnév zárva van, majd jobbra indult a szolárium felé, mert ott villogott a „nyitva” tábla. A védő a fellebbezése indokolásában tételesen kifejtette azt is, hogy a garázdaság vétségének törvényi tényállási elemei nem valósultak meg, ezért a vádlott felmentésére tett indítványt.

[10] Az ítéltábla a bejelentett jogorvoslatokat a Be. 620. § (1) bekezdése értelmében nyilvános ülésen bírálta el, melyen mind az ügyészség, mind a vádlott és védője a bejelentett fellebbezéseket fenntartották. A fellebbviteli főügyészség képviselője az átiratában írtakat, a védő a fellebbezése indokolásában írtakat ismételte meg, Terhelt1 vádlott az utolsó szó jogán tett felszólalásában a felmentésére tett indítványt.

[11] A bejelentett perorvoslatok közül a vádlottnak és védőjének a vádlott felmentésére irányuló másodfellebbezése alaposnak mutatkozott.

[12] A (másod)fellebbezések alapján harmadfokú eljárásnak van helye. Az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata elleni fellebbezés jogát a Be. 579. § (1) bekezdése általánosságban – a Be. 580. §-ában foglalt szűk körű kivételekkel, további feltétel előírása

nélkül – biztosítja. Ezzel szemben a Be. 615. § (1) bekezdése a másodfokú bíróság ügydöntő határozata elleni fellebbezés lehetőségét kizárólag a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bírósággal ellentétes döntése esetén biztosítja.

[13] A jogorvoslati, felülbírálati és a döntési jogkör összefügg. A jogorvoslat terjedelmének korlátozottsága kihat a felülbírálat terjedelmére, és maga után vonja a döntési jogkör meghatározottságát. Ugyanakkor a döntési jogkör fogalmilag nem lehetséges felülbírálati jogkör nélkül. Mindez a következőket jelenti.

[14] A Be. 615. § (1) és (2) bekezdése meghatározza a másodfellebbezés törvényi okát, a (3) bekezdés pedig a másodfellebbezés törvényi jogát. A Be. 615. § (1) bekezdése szerint a másodfokú ítélet ellen (másod)fellebbezésnek van helye, ha a másodfokú bíróság döntése az elsőfokú bírósággal ellentétes. A jogkérdés lényege az ellentétes döntés fennállása (EBH2018. B.27.), mely jelen esetben megállapítható. A 615. § (2) bekezdés a) pontja szerint ellentétes a döntés, ha a másodfokú bíróság olyan vádlott bűnösségét állapította meg vagy olyan vádlott kényszergyógykezelését rendelte el, akit az elsőfokú bíróság felmentett vagy vele szemben az eljárást megszüntette. Az ügyben ez az eljárásjogi helyzet: a döntés ellentétes, a harmadfokú eljárás lehetősége megnyílt.

[15] Az ellentétes rendelkezés, mint a másodfellebbezés törvényi okának rendeltetése nyilvánvalóan az, hogy lehetőség nyíljon az ellentétet, illetve eltérést eldöntő új eljárási fokra. Nem önmagában az eltérés, ellentét (objektíve), hanem annak sérelmezése (szubjektíve) adja ki együtt a harmadfokú eljárás megnyitását. Utóbbiról rendelkezik a Be. 615. § (3) bekezdése, ami a másodfellebbezés törvényi joga, és ehhez kötődik a felülbírálat Be. 618. § szerinti szabályozása. Ennek lényege, hogy az ellentétes döntés elengedhetetlen, de nem eleve, feltétlen jelent harmadfokú eljárásra jogot, hanem csak akkor, ha azt, avagy azzal összefüggő rendelkezést a jogosult sérelmezi; ez a sérelmezés jelent belépőt az érintett rész felülbírálatához, és ha a sérelem alapos, akkor nyílik meg a döntési jogkör. Tehát nem automatikusan van helye harmadfokú eljárásnak, hanem csak akkor, ha azt a jogosult (Be. 616. §) sérelmezi.

[16] A harmadfok törvényi oka, valamint törvényi joga egyaránt biztosított jelen ügyben, és ezzel a joggal a fellebbezésre jogosultak éltek is.

[17] A joghatályos fellebbezések alapján a harmadfokú bíróság a Be. 618. § (1) bekezdés a) pont aa) és ab) alpontja alapján felülbírált a másodfokú bíróság ítéletének a fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntését és azon rendelkezését, amelyet az elsőfokú bíróság ítéletének a sérelmezett ellentétes döntésével összefüggő felülbírálata eredményezett, valamint a b) pont értelmében az elsőfokú és a másodfokú eljárást arra tekintet nélkül, hogy ki és milyen okból fellebbezett.

[18] A felülbírálat tárgya főszabályként először az eljárási szabályok – azon belül a feltétlen, majd az ún. relatív hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabályok – megtartása, ezt követően pedig a tényállás megalapozottsága.

[19] Az ítéltábla a felülbírálat során megállapította, hogy feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés nem történt sem az elsőfokú, sem pedig a másodfokú eljárásban. Az ítéltábla nem észlelt tehát a Be. 608. § (1) bekezdésében felsorolt, ún. abszolút eljárási szabálysértést, amely a bíróságok ítéleteinek a Be. 625. § (2) bekezdés a) pontjában előírt hatályon kívül helyezését indokolná, illetve vizsgálta, hogy megvalósult-e bármely, egyéb eljárási szabálysértés [Be. 618. § (1) bekezdés b) pont], azonban ilyet sem tapasztalt.

[20] A felülbírálat ezt követő szempontja, hogy a másodfokú ítélet tényállásának a fellebbezéssel érintett része megalapozott-e. A Be. 619. § (1) bekezdése alapján a harmadfokú bíróság a határozatát akkor alapíthatja a másodfokú bíróság ítéletét képező tényállásra, ha az további bizonyítás felvétele nélkül is megalapozott vagy az iratok tartalma alapján azzá tehető és ekként a helyes tényállás megállapítható, avagy a helytelen ténybeli következtetés kiküszöbölhető. A harmadfokú bíróság tehát azt vizsgálja, hogy a másodfokú bíróság által – akár javítás nélkül is vagy módosítással – irányadónak tartott tényállás megalapozott-e. Ezalatt értendő – az elsőfokú ítélettel megállapított és a másodfokú bíróság által módosítás nélkül is – megalapozottnak tartott tényállás, valamint a másodfokú bíróság általi módosítás.

[21] Főszabályként a másodfokú bíróság a határozatát az elsőfokú ítélettel megállapított tényállásra alapítja [Be. 519. § (1) bekezdés]. A tényálláshoz kötöttség elvi indokát – változatlanul – a bizonyítás főszabálya adja, miszerint a Be. 167. § (3) és (4) bekezdése alapján a bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott bizonyító ereje; a bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli, és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg. Ezáltal biztosított a bizonyítékok hitelt érdemlőségének meggyőződés szerinti, szabad értékelése, és védett mikénti mérlegelése, ami a bizonyítékok bizonyító ereje felülmérlegelésének főszabály szerinti tilalmát, a közvetlen bizonyítékvizsgálat, bizonyítékkal szembesülés tiszteletben tartását jelenti.

[22] Ugyanakkor a másodfokú bíróságnak lehetősége van arra, hogy a tényállást kiegészítse vagy helyesbítse, vagy eltérő tényállást állapítson meg, és ez alapján határozzon (Be. 593. §). Ennek elsődleges és általános feltétele, hogy a tényállás nem megalapozott, ezért e kérdésben a bíróságnak egyértelműen rögzítenie kell az álláspontját. Ha a tényállás részben megalapozatlan, akkor van szó kiegészítésről (ami a hiányzó ténymegállapítás pótlása), vagy helyesbítésről (ami a meglévő ténymegállapítás módosítása, mellőzése). Ez történhet az iratok tartalma, ténybeli következtetés vagy bizonyításfelvétel útján. Viszont a kiegészítés, helyesbítés csak a meglévő tényállásba illeszkedő ténymegállapítást eredményezhet, attól eltérőt nem.

[23] Az eltérő tényállás megállapításának szintén alapvető feltétele, hogy maga a tényállás megalapozatlan legyen. Az eltérő tényállás megállapítására vonatkozó törvényi lehetőség magában foglalja a bizonyítékok eltérő értékelését, a teljes felülmérlegelést. Eltérő tényállás a 2021. január 1. napjától hatályos Be. módosítást megelőzően is megállapítható volt az iratok tartalma, ténybeli következtetés vagy bizonyításfelvétel útján, de csak ha annak alapján a vádlott felmentésének vagy az eljárás megszüntetésének volt helye.

[24] Jelen ügyben a másodfokú bíróság azt rögzítette, hogy a tényállás részben megalapozatlan, mert hiányos, illetve ügyiratellenes megállapítást és helytelen ténybeli következtetést tartalmaz {másodfokú ítélet 3. oldal [17] bekezdés}.

[25] A másodfokú bíróság az ügyben nyilvános ülést tartott, amelyen a részbeni megalapozatlanságot kiküszöbölendő a tényállást az iratok alapján helyesbítette és kiegészítette {másodfokú ítélet 4. oldal [25] bekezdés}, ezt zárta le az a megállapítás, miszerint a tényállás a kiegészítéssel a Be. 593. § (3) bekezdése alapján irányadó {másodfokú ítélet 4. oldal [27] bekezdés}.

[26] A másodfokú bíróság a járásbíróság által megállapított tényállást az elsőfokú ítélet 2. oldal [7] bekezdésében rögzített megállapításokat illetően egészítette ki és helyesbítette a vádlott bíróság előtt tett vallomásaiban foglaltak alapján, ugyanakkor ennek eredményeként az elsőfokú bíróság ítéletében rögzített tényállástól részben eltérő tényeket rögzített. Ennek eredményeként a járásbíróság azon megállapításához képest, amely szerint sértett1, amikor a vádlottól a panaszkönyvet megpróbálta visszaszerezni, a vádlott kézfejét és nyakát több alkalommal megkarmolta, a törvényszék azt állapította meg, hogy a vádlott kézfejét többször megkarmolta. A járásbíróság azon megállapítása helyett, amely szerint a vádlott a kezében lévő kenyérrel együtt megpróbálta eltolni magától a sértettet, miközben a kenyeres zacskó szétszakadt, azt állapította meg, hogy a vádlott a kezében lévő csomagolt, szeletelt kenyérrel megkísérelte megütni a sértettet. Emellett – e részben egyezően a járásbírósággal – azt is rögzítette, hogy a vádlott hátulról karjával lefogta sértett1 sértettet, aki – itt már a járásbíróság megállapításától eltérően - a menekülés érdekében okozott a vádlott nyakán karmolósos sérüléseket.

[27] A másodfokú bíróság az általa tett helyesbítéssel és kiegészítéssel megállapított tényállásból eltérő jogi következtetésre jutott, ekként az egyik ítélet szerint a cselekmény nem bűncselekmény, a másik szerint viszont igen.

[28] A másodfokú ítélet felülbírálata kapcsán a kérdés, hogy a másodfokú bíróság megtehetette-e eljárásjogilag azt, amit tett, illetve helyesen tette-e azt, amit egyébként megtehetett. A másodfokú bíróság valóban helyesen állapította meg, hogy az elsőfokú ítélet részben megalapozatlan. Következésképpen törvényesen járt el akkor, amikor ennek korrekciója érdekében a megalapozatlan tényálláshoz nyúlt. Tehát megtehetette eljárásjogilag, amit tett, hiszen ha nincs teljes megalapozatlanság, azt meg is kell tennie. Más kérdés, hogy a

ténybeli korrekciós tevékenység nem volt teljeskörű, a másodfokon eljáró bíróságnak által javított tényállás kisebb részben – hiányossága folytán - megalapozatlan, mely megalapozatlanság a Be. 619. § (3) bekezdés a) pontja szerint az ügyiratok alapján kiküszöbölhető.

[29] Ezen tényállás alapján a bíróságnak azt állapította meg, hogy a vádlott erőszakos magatartást tanúsított azzal, hogy a kezében lévő csomagolt kenyérrel a sértett felé csapott, amely egyben kihívóan közösségellenes is volt a forgalmas helyen, forgalmas időszakban megvalósulására tekintettel, annak ellenére, hogy tette személyes motivációból eredt {másodfokú ítélet 6. oldal [45] bekezdés}. Kifejtette azon álláspontját is, hogy a vádlott jogos védelmi helyzetre nem hivatkozhat, mivel amikor magához vette és engedély nélkül elhozta a vásárlók könyvét, akkor már a jogtalanság talaján állt. A sértett pedig jogszerűen próbálta visszaszerezni a könyvet, szándéka nem a vádlottal szembeni sérülés okozására, hanem ennek az okiratnak a visszaszerzésére irányult {másodfokú ítélet 6. oldal [47] bekezdés}.

[30] A jogos védelem megállapításának (is) nyilvánvaló feltétele, hogy megfelelő ténybeli alapokon nyugvó legyen. Ez valójában nem más, mint a megalapozott, valósághű tényállás iránti igény, mely alapján a megfelelő jogkövetkeztések levonhatók.

[31] A Be. 619. § (3) bekezdése szerint ha a másodfokú bíróság ítélete a fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntés tekintetében megalapozatlan, akkor ennek korrekcióját, a tényállás kiegészítését, illetve helyesbítését a helyes tényállás megállapítása érdekében – miként a másodfokú bíróság – a harmadfokú bíróság is megteheti. A harmadfokú bíróság reformációs jogkörének nyilvánvaló korlátja, hogy a harmadfokú bírósági eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 619. § (2) bekezdés]. Ekként a javítás kizárólag az első-, illetve a másodfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma vagy helyes ténybeli következtetés alapján lehetséges.

[32] Minderre azonban kizárólag a garázdaság vétsége vonatkozásában megállapított tényállás tekintetében kerülhetett sor, a vizsgálat nem érinthette a vádiratban testi sértés vétségének minősített azon cselekményt, amely szerint a vádlott megrúgása következtében sértett1 sértett 8 napon belül gyógyuló sérülést szenvedett. Az elsőfokú ítélet ellen bejelentett, s végső formájában fenntartott ügyészégi fellebbezés ugyanis az elsőfokú ítéletnek a testi sértés vétsége alóli felmentő rendelkezését nem támadta, e büncselekmény tekintetében beállt tehát a (rész)jogerő [Be. 458. § (1) bekezdés b) pont, Be. 590. § (8) bekezdés].

[33] A bíróságnak az ügyiratok tartalma - és bár határozatában nem tüntette fel, de nyilvánvalóan ténybeli következtetés alapján is - ítélete [26] bekezdésében túlnyomórészt okszerűen és helyesen egészítette ki a járásbíróság által megállapított tényállást a vádlott és a sértett cselekvőségére vonatkozó tényekkel. Mint ahogy arra a bíróságnak helytállóan mutatott rá, a járásbíróság a tényállást elsődlegesen a vádlott vallomása alapján állapította meg, a bíróságnak azt róta fel hibaként az elsőfokú bíróság részére - ami egyébként a tényállásnak

a másodfokú bíróság általi helyesbítését is eredményezte -, hogy a járásbíróság nem tulajdonított jelentőséget a vádlott bíróság előtt tett azon kijelentéseinek, amely szerint „suhintott a kenyérrel”, „válaszul lendített a kenyérrel”.

[34] A másodfokú ítélet döntően egyezően foglalt állást a ténykérdésekben, csupán abban volt eltérés az első- és másodfokú bíróság által megállapított tényállás között, hogy miközben sértett1 sértett a panaszkönyvet vissza akarta szerezni, a vádlott kézfejét karmolta meg, a nyakát pedig később, illetve Terhelt1 vádlott a kezében lévő kenyérrel nem eltolni próbálta magától a sértettet, hanem megkísérelte azzal a sértettet megütni.

[35] A másodfokú bíróság a járásbíróság ítéleti tényállását azonban a [6] bekezdését illetően nem módosította, amely szerint a vádlott kenyérvásárlás során a sértett eladó kiszolgálását, majd a sértetti megjegyzés hangnemét sérelmezve kérte a panaszkönyvet, de a bolt dolgozói nem biztosítottak a vádlott számára tollat a bejegyzése megtételéhez, ezért Terhelt1 a panaszkönyvet megfogva az üzletből távozott és elindult a szemben található, még nyitva lévő szolárium irányába, hogy ott tollat kérjen. Ugyanakkor a másodfokú bíróság az ítélete indokolásának [36] bekezdésében akként foglalt állást, hogy azt, hogy a vádlott bejelentette volna, hogy a vásárlók könyvét magához veszi és elviszi, hogy tollat szerezzen, abba beleírhasson, az üzletben tartózkodó mindhárom személy cáfolta. Ezen megállapítás azonban nem állt az elsőfokú ítélet [6] bekezdés utolsó mondatával ellentétben, hiszen a járásbíróság az üzletben a vádlottnak a panaszkönyv elvitelére vonatkozó kijelentését nem látta megállapíthatónak.

[36] A másodfokú bíróság a megállapított tényállásból arra a következtetésre jutott, hogy a vádlottnak az a magatartása, hogy a kezében lévő csomagolt kenyérrel a sértett felé csapott, erőszakosnak minősült, amely kihívóan közösségellenes is volt, függetlenül attól, hogy a cselekmény személyes motivációból fakadt {másodfokú ítélet 5-6. oldal [44] bekezdés}. Álláspontja szerint téves volt az elsőfokú bíróság azon megállapítása, amely szerint a garázdaság bűncselekmény tényállási elemei hiányoztak, és ez független attól is, hogy a cselekmény részben a sértett provokatív magatartásának volt betudható. A törvényszék érvelése szerint a vádlott jogos védelmi helyzetre nem hivatkozhat, hiszen amikor engedély nélkül elhozta a vásárlók könyvét, akkor már a jogtalanság talaján állt. A sértett pedig jogszerűen próbálta visszaszerezni a könyvet, szándéka nem a vádlottal szembeni sérülés okozására, hanem a panaszkönyv visszaszerzésére irányult {másodfokú ítélet 6. oldal [47] bekezdés}.

[37] Az ítéltábla álláspontja szerint a vádlott és a sértett közötti dulakodást kiváltó vita alapját képező ok - ami lényegében fogyasztói panasznak felelt meg, hiszen a vita úgy indult, hogy a vádlott vásárlóként elégedetlenségét fejezte ki a sértetti kiszolgálással szemben -, a cselekmény megítélésénél különös jelentőséggel bírt. Éppen ezen okból a tényállás további – bár csekély mértékű - kiegészítésre szorult.

[38] Az ítéltábla a Be. 619. § (3) bekezdés a) pontja értelmében az iratok tartalma – a vádlott vallomásában foglaltakat alátámasztó, 2021. december 31. napján kelt büntető jelentés - alapján a másodfokú bíróság által kiegészített, helyesbített elsőfokú tényállást kiegészítette a másodfokú határozat [26] bekezdés első mondatát illetően a következők szerint: „Amikor sértettl sértett a vásárlók könyvét megpróbálta visszaszerezni, *a vádlott közölte vele, hogy szerez egy tollat, beír a vásárlók könyvébe és visszaadja*, ennek során Terheltl vádlott kézfejét többször megkarmolta ...”.

[39] A tényállás a fenti kiegészítéssel megalapozott és a harmadfokú ítélkezés alapját képezi, ezért az ítéltábla a döntését a Be. 619. § (3) bekezdése alapján módosított tényállásra alapította annak megjegyzésével, hogy a másodfokú bíróság által rögzített tényállás harmadfokú bíróság által további kiegészítése nem jelent eltérő tényállás megállapítását, mivel bár fontos, azonban csupán részletkörülmény tekintetében került sor a kiegészítésre. Az ítéltáblának a bűnösség kérdésében a törvényszéktől eltérő döntése a megállapított tényeknek (a bizonyítéktól, illetve annak forrásától függetlenül) a törvénnyel való összevetése alapján történő jogkövetkeztető (valójában a döntéshozó) tevékenységének az eredménye.

[40] A harmadfokú bíróság megállapította, hogy a harmadfokú eljárásban irányadó tényállás alapján a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jogszabály megsértésével került sor.

[41] A Btk. 22. § (1) bekezdése alapján nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

[42] Magyarország Alaptörvényének V. cikke kimondja, hogy „Mindenkinek joga van a törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárítására”.

[43] A jogtalan támadással szembeni védekezés alkotmányos alapjogként történő deklarálása a Büntető Törvénykönyv általános részében szabályozott jogintézményt mint különösen védett értéket emelte ki, olyan felhatalmazást adva az ország polgárainak, amelyek a jogtalansággal szembeni ellenállást többé nem kivételes lehetőségnek, hanem mindenkit megillető természetes alapjognak ismer el. A jogtalan támadás elhárításának következményeit, kockázatát a támadónak kell viselnie.

[44] A jogos védelmi helyzetet megalapozhatja a jogtalan támadás és annak közvetlen fenyegetése. Tehát a védekezést támadás előzi meg, az elhárítás válasz a támadásra. A védekezés azért jogos, mert a támadás jogtalan. A jogosan védekező a jogot védi a jogtalansággal szemben. A jogtalanul megtámadott erőt alkalmaz az erőszak ellen. A támadás olyan aktív tevékenység, amely megvalósítja valamely bűncselekmény (szabálysértés)

törvényi tényállásának ismérveit. A támadás objektív ismérve annak jogtalansága. A jogtalan támadás elhárításának kockázatát, következményeit a támadónak kell viselnie (4/2013. Büntető jogegységi határozat 1. pont).

[45] A tettegesség kétségtelenül erőszak, a jogos védelem pedig rendeltetésénél fogva az azzal szemben kifejtett ellenállás. A jogos védelem érvényesíthetősége a jogalkotó által elismerten szélesedett a jogtalanul megtámadott oltalma érdekében. Ha viszont támadás van, akkor a védekezésnek nem kell kimértnak lennie, ezáltal egyenlítődik ki ténylegesen a támadó támadáskori helyzeti előnye. Amíg ugyanis a védelemnek arányosnak kell lennie, addig a támadó helyzeti előnye (ami a támadás helyének, idejének, körülményeinek az általa való megválasztásában rejlik) valójában mindvégig fennmaradt a megtámadott kárára.

[46] A jelenleg hatályos szabályozás szerint a kockázat átkerült a védekezőről a támadóra, alapvetően abból a megfontolásból, hogy a támadás elé állítson a büntetőjog akadályt és nem pedig a támadás-védekezés összemérését végezze el. Így tehát jelen ügy eldöntéséhez a terhelt magatartás jogszerűségének megítélésénél elengedhetetlen a támadás meglétének vizsgálata. A kérdés tehát az, hogy a sértett eladó – kétségtelenül a terheltét időben megelőző – magatartása alkalmas-e a támadás megállapítására (EBH2017. B.10., BH2020. 61.).

[47] Az adott helyzetben kétségtelen, hogy két magánszemély összeütközéséről van szó annak ellenére is, hogy az egyikük - a sértett - bolti eladóként, a másik személy - a vádlott - pedig vásárlóként került egymással összetűzésbe. Nem vitás az sem, hogy verbális becsületsértés fogalmilag nem eredményezhet jogos védelmi helyzetet, ugyanakkor a testi érintéssel járó becsületsértés, azaz a tetteges becsületsértés erre már alkalmas lehet. A sértett magatartása azonban még ezt is meghaladta, hiszen a vásárlók könyvének visszaszerzése során a vádlott kézfejét megkarmolta. A sértett magatartása tehát a támadás büntetőjogi fogalmát alakilag kimerítette.

[48] A másodfokú bíróság helytállóan hivatkozott a Btk. 339. § (1) bekezdése szerinti garázdaság vétségének törvényi tényállási elemeire. Ekként tényállásszerű és kihívóan közösségellenes azon erőszakos elkövetői magatartás, amelyet forgalmas helyen, forgalmas napszakban tanúsít, függetlenül attól, hogy a cselekmény személyes motivációból fakad. Ellenben azon további körülmények alapján, amelyek a tényállásban rögzítésre kerültek, a terhelt sem verbális, sem tetteges konfliktusnak nem volt kezdeményezője, magatartása kihívásnak, provokációnak nem tekinthető és jogtalan sem volt az alábbiak okán.

[49] A kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény 5. § (4) bekezdése szerint az üzletekben jól látható és könnyen hozzáférhető helyen, a kereskedelmi hatóság által hitelesített, folyamatosan számozott oldalú vásárlók könyvét kell elhelyezni. A vásárlók a vásárlók könyvébe bejegyezhetik az üzlet működésével, továbbá az ott folytatott

kereskedelmi tevékenységgel kapcsolatos panaszait és javaslataikat. A vásárlót *a jogának gyakorlásában megakadályozni vagy befolyásolni tilos.*

[50] Az irányadó tényállás alapján megállapítható, hogy a vádlott a pékségben szóban emelt kifogást azért, mert a Covid miatti járványhelyzetben az eladó védőkesztyűt nem viselt, melyre az eladó – a sértett- által tett megjegyzés hangnemét sérelmezve a vádlott a panaszkönyvbe bejegyzést akart tenni, amely bejegyzés megtételéhez a bolt dolgozói íróeszközt nem biztosítottak számára. Ezért aztán a vádlott az üzletből a panaszkönyvvel együtt távozott azért, hogy tollat szerezzen, majd mikor sértettl sértett a vádlott után ment és próbálta a vásárlók könyvét visszaszerezni, a vádlott közölte is vele, hogy szerez egy tollat, bejegyzést tesz a vásárlók könyvébe és visszaadja a könyvet.

[51] Az irányadó tényállásból következően egyértelmű, hogy a sértett a kereskedelmi törvény fent idézett rendelkezés utolsó mondatában írt jogszabályi rendelkezés ellenére a vádlottat a vásárlók könyvébe történő bejegyzés megtételéhez fűződő joga gyakorlásában megakadályozta. Ezért a panaszkönyv sértett általi visszaszerzése során a terhelt kézfejét megkarmoló sértettel szembeni azon terhelti magatartás, hogy a szeletelt kenyérrel megpróbálta a sértettet megütni, egyértelműen védelmi cselekmény. Nem fosztotta meg a jogos védelmi helyzettől a terheltet az a körülmény, hogy a panaszkönyvet a sértett kérésére nem adta vissza, mivel a sértettnek a tényállásban rögzített eljárására a kereskedelmi törvény nem adott jogalapot, sőt abba ütközött, hiszen nem akadályozhatja meg és nem befolyásolhatja a vásárlót a vásárlók könyvébe az üzlet működésével vagy az ott folytatott kereskedelmi tevékenységgel kapcsolatos panaszának bejegyzéséhez fűződő jogának gyakorlásában.

[52] A sértett azon magatartása, hogy a vádlott kézfejét megkarmolta, jogtalan támadás volt, amit a terhelt jogszerűen háríthatott el erőszak alkalmazásával, így az azzal megvalósított, formailag a Btk. 339. § (1) bekezdése szerinti garázdaság vétségének törvényi tényállását kimerítő cselekménye a Btk. 22. § (1) bekezdése értelmében nem büntetendő a Btk. 15. § e) pontjára és a 22. § (1) bekezdésére figyelemmel.

[53] A kifejtettekre tekintettel a harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság ítéletét a Be. 624. § (2) bekezdése szerint megváltoztatta és a Be. 566. §. (1) bekezdés d) pontja szerint a törvénynek megfelelő határozatot hozott.

[54] Az ítéltábla végezetül rögzíti, hogy a Be. 576. § (2) bekezdésében és a terhelt a meghatalmazott védő, valamint a büntetőeljárásban részt vevő egyéb személyek díjáról és költségéről szóló 19/2018. (VI.28.) IM rendeletben foglaltak szerint fennállnak a megtérítés törvényi előfeltételei.

Dr. Gömöri Olivér s.k.
a tanács elnöke

Dr. Répássy Árpádné Dr. Német Laura s.k.
előadó bíró

Dr. Horváth Péter s.k.
bíró

Záradék: A Nyíregyházi Törvényszék 3.Bf.67/2023/5. számú ítélete a harmadfokú határozatban írt változtatással a mai napon jogerőre emelkedett.

Debrecen, 2023. november 23.

Dr. Gömöri Olivér s.k.
a tanács elnöke